

NEDERLANDS TIJDSCHRIFT VOOR VELDBIOLOGIE
OPGERICHT DOOR E. HEIMANS, J. JASPERS jr EN JAC. P. THIJSSE

De Korvers Kooi op Texel

Een natuurreservaat van internationale betekenis

F. W. RAPPARD.

De eendenkooi „Korvers Kooi” bij De Koog op Texel is in 1855 ontstaan uit een kreek, welke van de zee werd afgescheiden door enkele dammen. Elders op het eiland zijn in dat jaar eveneens kreken afgedamd, de meeste zijn echter in de loop der tijd met zand dichtgestoven. In 1925 kwam de kooi met het bijbehorende recht van afpaling met een straal van 1130 meter vanuit het midden van de kooi na een publieke veiling in eigendom van D. Korver, die er de huidige vorm en betekenis en de naam aan gaf.

In 1961 werd de kooi en naaste omgeving, ter gezamenlijke grootte van ruim 15 ha,

door de Staat aangekocht ten behoeve van de natuurbescherming. Het reservaat kon korte tijd daarna worden uitgebreid, zó, dat aansluiting werd verkregen op de ruim 2000 hectaren duinen, bossen, meertjes, moerassen en plassen van de boswachterij Texel van het Staatsbosbeheer. In zijn definitieve vorm beslaat het reservaat nu een oppervlakte van 50 hectaren kooiplas, kooibos, duinen en weiland.

Bij de overname van de kooi bevonden de bijbehorende technische installaties zich in uitstekende toestand. Ook al wijzigde zich de doelstelling van het beheer in 1961 radicaal, vernieuwingen of veranderingen

behoefden nauwelijks te worden aangebracht. Slechts het kooibos, grotendeels bestaande uit regelmatig teruggezet elzenhakhout, in de ijle beschutting waarvan nog Sneeuwkllokjes worden geteeld, diende en dient te worden versterkt. Met Es, Esdoorn, Veldiep, Grauwe abeel, Eik en Berk zal het gedeeltelijk worden omgezet in gevarieerd loofbos en vooral aan de windkant zal het moeten worden uitgebreid, waarbij Meidoorn niet vergeten kan worden. Enig naalddhout, Sitkaspar, komt in de beplanting voor. De vegetatie van het kooibos is thans weinig interessant, zulks in tegenstelling met vele andere bossen van dien aard op de Waddeneilanden of elders in Nederland en zulks in tegenstelling tot de vegetatie van de duinen, die tot het reservaat behoren.

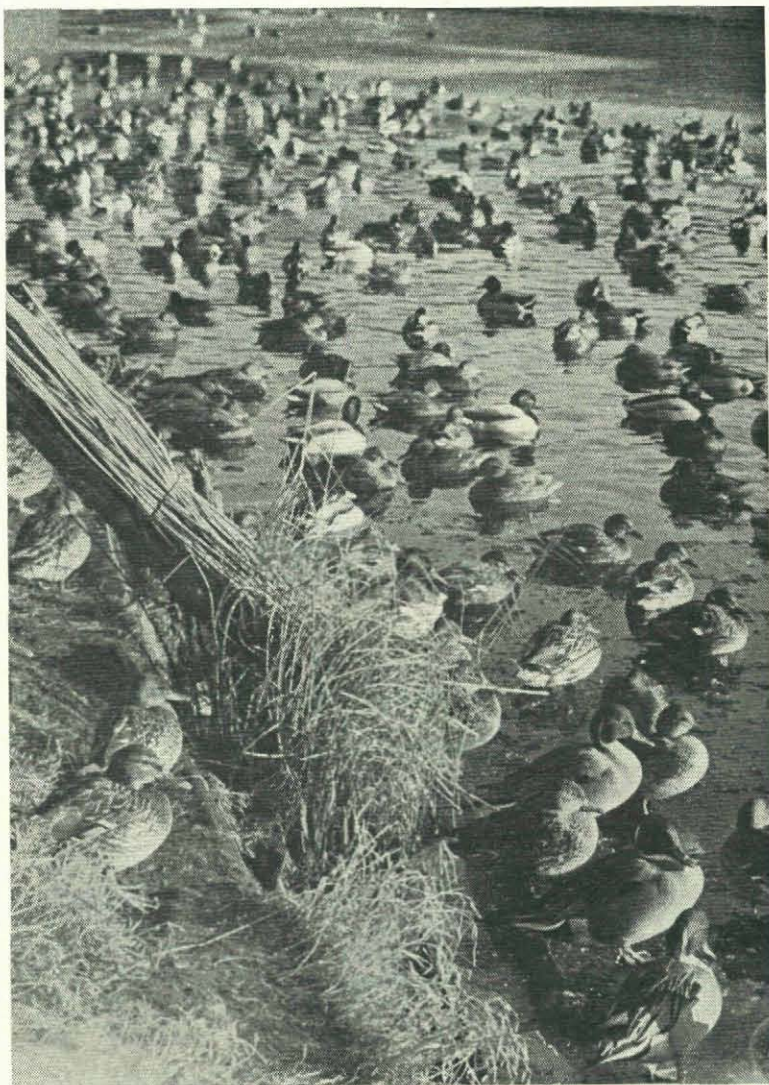
De inrichting van de Korvers Kooi wijkt weinig af van die van andere kooien in Nederland. Ofschoon de kooiker wel zelfbedachte voorzieningen heeft aangebracht en uit andere streken verbeteringen voor zijn kooi overnam, die hij volgens eigen inzicht aanpaste aan de aard van zijn terrein, zou ik deze zeekooi volgens de indeling toch willen rekenen tot het Hollandse type van kooien. De vier vangpijpen hebben een hoge bouw om op 30 m afstand van het open water van de kooiplas en van daaraf niet zichtbaar, gelegenheid te geven tot de inbouw van een praktisch hulpmiddel, dat de vangst in niet onbelangrijke mate verhoogt. Een snel neerlaatbaar rolgordijn kan daar de pijp tot op de bodem plotseling afsluiten, zó, dat terugslaan van het waterwild onmogelijk wordt. Dit hulpmiddel wordt echter slechts toegepast, wanneer er naar verhouding zeer veel te vangen eenden de vangpijp zijn binnengelokt en de schrikreacties van het wild bij het verschijnen van de kooiker in de vangpijp zo groot zouden worden, dat er eenden zouden terugvluchten naar de open ruimte van de kooiplas en niet zouden doorvliegen naar de verzamelkooi aan het dode einde van de vangpijp. Na

het verschijnen van de kooiker of het neerlaten van het rolgordijn vliegen de vangpijp binnengelokte eenden namelijk met grote snelheid tegen een ander hulpmiddel voor de vangst, een gazen gedeelte of zogenaamde „spiegel”. Hier vallen zij op de grond. Ongeveer 60 centimeter hoge, schuingeplaatste horren, zorgen ervoor, dat ook hier, bij het einde van de pijp, terugslaan van het wild tot een minimum beperkt wordt. Het laatste horretje bevindt zich op de grond, de andere zitten 15 cm erboven, zodat de eenden slechts één richting uit kunnen en wel in die van de verzamelkooi.

Het beoordelen van de omstandigheden, waaronder al of niet gevangen kan worden zonder de rust op de kooi te verstoren, het toepassen van lokmiddelen, zoals het strooien van voer in de pijpen of het bijvoederen op de kooiplas, het laten verschijnen of doen verdwijnen van de kooihondjes, het is werk, dat met succes slechts kan worden verricht door een bekwame kooiker met jarenlange ervaring, de vertegenwoordiger van een eeuwenoud, helaas uitstervend, vaderlands beroep. De beroemde Engelse historicus, Sir George Clark, vermeldt de emigratie van een Nederlandse kooiker in de zeventiende eeuw naar Handford in Cheshire, waar kooien moesten worden verzorgd. In deze moderne tijd moet het mogelijk zijn dit bijzondere beroep, in nog grotere mate dan reeds geschiedt, in dienst van de natuurbescherming en het onderzoek te stellen, zoals ook reeds in Canada gebeurt.

Van grote betekenis voor de kooi is ook een installatie om kooiplas en vangpijpen in de winter, althans gedeeltelijk, ijsvrij te houden. Een met een afstelbare automatische klok uitgeruste pomp van 3 pk kan desgewenst intermitterend uit een watervoerende laag op 20-28 m diepte 30.000 liter water met een temperatuur van 8 tot 9 °C naar de oppervlakte van vangpijpen en kooiplas of wed brengen. Met de hardste en langdurigste vorst is

Fig. 1.
*Open water in de Kor-
vers Kooi in de winter.
Op de voorgrond Pijl-
staart-staleenden met
gemerkte snavels.*
Foto Rappard.

het mogelijk op die wijze open water in de kooi te houden. Deze installatie, vóór 1961 van belang voor de vangst, geeft thans tijdens strenge winters onder meer gelegenheid het schuwe wild als refugium het alsdan op Texel zeldzame open zoetwater te bieden. Een dergelijke pomp is beter dan het type installatie, dat door luchtcirculatie het water open houdt, omdat enige wildsoorten bij het bespeuren van in het water opborrelende luchtballen

op de vlucht zouden slaan of de kooi in zijn geheel zelfs zouden mijden. Het is zelfs mogelijk, vanuit de later gebouwde observatiepost de verschillende eendesoor-ten bij het kunstmatig opgehouden wak te voederen zonder verontrusting van het wild (fig. 1). Behalve van de observatiepost of schuilhut is de kooi na 1961 nog voorzien van een werkschuur, waar waarnemingen voorlopig worden uitgewerkt. Belangrijk voor de kooi is een in ruilver-

kavelingsverband herstelde en verplaatste zanddijk van 2½ meter hoogte, welke, op een afstand van 100 meter van de kooiplas, gezicht en geluid vanaf een drukke auto- en toeristenweg wegneemt. De verbodsborden zijn vanaf de weg ook niet zichtbaar. Die zouden nieuwsgierigen juist aanlokken. Eerst wanneer een onverwachte bezoeker zich door de afrastering langs de weg op de dijk zou hebben gewaagd, zou hij op deze borden stuiten, terwijl verdere doorgang hem nog zou worden belet door een voor dat doel aangeplante haag van meidoorns.

Tot 1961 was Korvers Kooi een der meest destructieve kooien van Nederland. Vangstcijfers in afgelopen jaren tonen dit duidelijk aan. Van 1949 tot 1961 werden per jaar — in afgeronde getallen — 2000 tot 3400 Wilde eenden, 1300 tot 2900 Wintertalingen, 100 tot 1500 Pijlstaarten en 100 tot 1100 Smienten buitgemaakt, om slechts de meest gevangen soorten te noemen. Het totale aantal gedode vogels varieerde van 4100 tot 7200 stuks per jaar. Incidenteel werden Slobeenden gevangen, in sommige jaren geen enkel exemplaar, in het seizoen 1959/1960 toch nog 28 stuks. Zelden, eens of tweemaal per jaar, werd een Tafeleend, een Krakeend, een Zomertaling of een zager soort meegevangen. Direct na verwerving van de kooi voor natuurbeschermingsdoeleinden hadden de vangsten weliswaar voortgang ten behoeve van gecoördineerd ringonderzoek, maar het doden van alle soorten op de Wilde eend na — de laatste bovendien nog maar in beperkte mate — werd stopgezet. Vangstcijfers na 1961 zijn dus niet meer zonder meer vergelijkbaar met die van vorige jaren. Van twee eendachtigen, Wilde eend en Wintertaling, worden vangsten bovendien niet meer geadmineistreerd, omdat hiervan voorlopig voldoende ringgegevens en terugmeldingen bekend zijn. De mogelijkheid om, wanneer dat gewenst zou zijn, direct weer te beginnen, blijkt uit de vangsten in het sei-

zoen 1961/1962, toen tot november nog 1045 Wintertalingen werden geringd en losgelaten.

De doelstelling van het beheer van dit reservaat is de waarde ervan als refugium voor vogels vooral tijdens de trekperiodes te handhaven en zo mogelijk nog te verhogen. Gunstig gelegen als het reservaat is in een belangrijke stuwbaan van de trek van vele soorten vogels, dienen de grote mogelijkheden om het in verhoogde mate dienstbaar te maken aan studie van trekverschijnselen eveneens zo mogelijk te worden aangegrepen. Zoals uit cijfers van vroeger jaren is te zien, is de kooi altijd belangrijk geweest ook voor andere eendesoorten dan de gewone Wilde eend, in kooikerstaal „blauwgoed” genoemd.

Vóór 1961 stelde de kooiker, die het tenslotte om een rendabele opbrengst te doen was, regelmaat van de vangsten op prijs. Het meest bracht de Wilde eend of „volle bout” op. Aan de vangst van „halve bout” werd echter ook grote aandacht besteed, omdat hiermee meestal een periode viel te overbruggen van augustus, wanneer jonge Wilde eenden van de lokale populatie in grote aantallen op Texel werden gevangen, tot november, wanneer de van grote afstanden komende Wilde eenden, echte trekkers, de „oostvogels”, konden worden verschalkt. Tenslotte maakten vooral de vrij zware Pijlstaarten verhoudingsgewijs een goede prijs. Om het karakter van blauwgoedkooi op Texel te behouden en te versterken — er is altijd wel een gemengd tableau te vangen — en de kwetsbaarder soorten blijvend op de trek een refugium te kunnen bieden, is het nodig de Wilde eend, ook in dit natuurreservaat, in beperkte mate te blijven wegvangen. Uit onderzoekingen van de laatste 20 jaren is wel gebleken, dat deze zich zelfs aan het leven in de Randstad aangepast hebbende soort bovendien wel enige regulatie van jagerszijde nodig heeft. Zo bestaat tegen wegvangen van de lokale Noordhollandse en Texelse populatie van

bonte eenden, miskleurigen of bastaarden geen bezwaar. Vooral oude Wilde eenden kunnen plaatsvast zijn en andere soorten uit de kooiplas houden. Een te grote stal van deze soort is op een Texelse ringkooi dus niet aan te bevelen. Wegvangen van eventueel overtollige woerden komt eveneens de rust voor de kwetsbaarder soorten ten goede. Een goede stal blauwgoed, vooral van Pijlstaarten, zal ook in het belang van de natuurbescherming worden nagestreefd. Bewezen is dat in 1961 en 1962 dergelijke Pijlstaarten van de kooi, uit de verte herkenbaar aan een op de snavel aangebracht teken, op Texel hebben gebroed. Inderdaad, de rust van het kooicentrum straalt tot ver daarbuiten uit. Nu het beheer van de kooi er speciaal op is gericht, blauwgoed op de trek te beschermen en te onderzoeken, is het voorts interessant te vermelden, dat in het seizoen 1961/1962 één Krakeend, 62 Slob-eenden (meer dan vroeger ooit in één seizoen werden gevangen), 583 Pijlstaarten en 174 Smienten werden gevangen, geringd en weer losgelaten. Hoogstwaarschijnlijk is het beheer ten aanzien van het trekwild op de goede weg. Overigens kan het beleid op verzoek van ornithologen nog altijd worden omgebogen. In de arctisch aandoende winter 1962/1963 werden na 1 januari in het geheel geen eenden in dat seizoen gevangen of geringd. De verzwakte vogels zouden ervan te lijden hebben gehad. De functie van de kooi als refugium voor trekwild moest toen voorrang hebben boven die als onderzoekcentrum. Toch konden vóór die datum nog 577 Pijlstaarten, 64 Smienten, 12 Slob-eenden en 1 Krakeend van een ring worden voorzien.

Er zijn vanzelfsprekend andere dynamische vormen van beheer, welke gericht zijn op natuurbescherming en wetenschappelijk onderzoek op eendenkooien mogelijk en denkbaar dan de hier beschrevene.

Gezien de geografische ligging van deze kooi is vooral gedacht aan het onderzoek

door middel van ringen van vogelsoorten. Hierbij is gebruik gemaakt van de praktische kijk van de in overheidsdienst aangestelde kooiker op de levende have van zijn terrein. Het grote, reeds bestaande inzicht, is bovendien aanmerkelijk verdiept door verschillende korte cursussen. Hij kan nu bijvoorbeeld ornithologen waarschuwen, wanneer een routinedeterminatie van een zangvogel moeilijkheden oplevert en heeft van autoriteiten aanwijzingen gekregen, welke soorten in enig opzicht speciale aandacht vragen. Tijd voor dit onderdeel van zijn werk kwam vrij, doordat het ringen van Wilde eend en Wintertaling niet meer nodig is. In het rustgebied worden namelijk, behalve de eigenlijke eendenkooi zelve, nog andere vangmiddelen gebezigd, waarmee soorten in handen vallen, welke anders niet of in te kleine aantallen voor onderzoek op de trek ter beschikking komen. Fuiken, netten en vallen leverden tientallen ringvangsten op van uiteenlopende soorten, van de Wateral af tot de minuscule Goudhaantjes toe. Bij vele bewoners van Texel, vooral bij de jeugd, heeft de Korvers Kooi bekendheid gekregen. In samenwerking met het museum van de streek, het „Texels Museum”, worden veel vogels, welke elders op een of andere wijze in mensenhanden vallen, naar de kooi gebracht en, na van een ring voorzien te zijn, weer losgelaten. Verzwakte of lichtgewonde vogels worden, wanneer mogelijk, eerst verzorgd tot zij weer vliegvlug zijn. Zo werden in de strenge winter 1962/1963 zelfs een aantal Wilde zwanen, welke waren verrast door de vorst, weer in vrijheid gesteld. Het voornaamste, in de noordrand van het kooibos aangebrachte bijkomstige vangmiddel voor het ringonderzoek is de met instemming van het Ministerie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen daar gebouwde Helgolandinstallatie, de eerste van dit type in Nederland.

Het is een zeer groot fuikvormig bouwsel, dat hier het doel heeft op grootscheepse

Fig. 2. Vangkooi van de Helgolandinstallatie. Foto Rappard.

wijze zangvogels te vangen en te ringen. Met de 6 meter hoge groengazen stuwen of zijvleugels, de 40 meter lange eigenlijke gazen fuik en het vangkooitje inbegrepen, heeft de installatie in totaal een lengte van rond 51 meter. Vogels, welke in de stuwbaan van de trek zich aangetrokken voelen tot het in het over het algemeen kale Texelse landschap geïsoleerd liggende 5½ hectare grote kooibos, vliegen in de herfst over een breedte van ruim 30 meter ten slotte automatisch het vangkooitje aan het einde van de fuik binnen (fig. 2). Ofschoon het doel van dit artikel niet kan zijn, ringresultaten van de kooi uitputtend en kritisch te behandelen, is het toch van belang uit oogpunt van beheer en ter illustratie van de straks te bespreken internationale betekenis van het terrein, enkele

van de resultaten kort aan te duiden. Zo zijn er aanvullende inzichten mogelijk in de snelheid, waarmee vogels zich op de trek kunnen verplaatsen. Een Pijlstaart bereikte in drie dagen Portugal en legde ongeveer 640 km per dag af. Een Houtsnip vloog in één dag van De Koog, Texel, naar Suffolk in Engeland. In één dag vloog een Slobeend ongeveer 800 kilometer naar Normandië. Een in 1951 geringde Krak-eend werd eind april van het volgend jaar teruggemeld uit het Leningraddistrict. Door zo'n bericht wordt de zoögeografie gediend, omdat dit gegeven kan wijzen op een ver noordelijk broedgeval in gebied, waar de soort nog niet op verspreidingskaarten was aangetekend. Uit de laatste tijd stammen interessante terugmeldingen van Pijlstaarten uit Algiers, Bulgarije en Albanië en van een Smient uit Oost-Azië, op de grens van Buiten-Mongolië.

Ofschoon pas sinds twee jaren zangvogels en andere niet-eendachtigen worden geringd, zijn er toch al verschillende resultaten in het kort te melden. Zo werden in de kooi tijdens de trek twee ondersoorten van de Tjiftjaf aangetroffen, nieuw voor de avifauna van Nederland. Een Nachtegaal vloog in 4 weken naar Biarritz, werd daar gevangen en weer losgelaten. Een als nestjong in juli geringde Houtduif werd in februari in Suffolk, Engeland geschoten. Aanvullende gegevens werden verkregen van Koperwiek, Roodborst en Sperwer. Het Waterhoen kan vermoedelijk in een dag van Texel uit Engeland bereiken. De Helgolandinstallatie kan ons ook gegevens opleveren over het belang als vogelbos van verspreid in kaal landschap van de kust liggende kleine boscomplexen. Er zijn dagen aan het begin van de herfsttrek dat noordelijke en noordoostelijke bosgedeelten vele kleine trekkertjes herbergen. Daarna bezetten zij binnen een tot drie dagen ook de rest van het 5½ hectare grote kooibos, voordat de meeste verder reizen. Als rustplaats en voedselgebied op de trek zijn dergelijke

vogelbosjes dus van belang. Door eigen terugvangsten bleek dat bijvoorbeeld Bonte vliegenvangers in september een maand kunnen blijven fourageren, alvorens verder te reizen. Grauwe vliegenvanger, Spotvogel, Fitis blijven soms een week of langer. Zanglijster en Koperwiek schijnen er soms maanden te blijven of zelfs in de buurt van de kooi te overwinteren. Gezien de plaatsing van de installatie en de ligging van het kooibos ten aanzien van de hoofdstuwbaan en algemene trekrichting mag geschat worden, dat tijdens de herfsttrek ongeveer een vierde deel van de trekertjes, die zich tot het bos aangetrokken voelen, ook gevangen wordt. In juli 1963, de eerste maand van werking waren er dat 122 in 17 soorten, in augustus 203 in 31 soorten. Meer dan 40 Koekoeken vlogen in de fuik, misschien bijzondere terugmeldingen belovend! In september vlogen op gunstige trekdagen al 60 vogels per dag in de Helgolandinstallatie, welk getal op hoogtijdagen van de trek misschien nog op zal lopen. Gezien deze aantallen is het geen wonder, dat vanaf 1901, toen het eerste vogeltrekstation ter wereld werd opgericht op de Kurische Nehrung in het voormalige Oost-Pruisen, dit soort apparaten, evenals op Helgoland, met groot succes werden gebruikt. In Engeland heeft men meer dan 20 van dit soort installaties in werking.

Wij zagen, dat zonder het werk en inspanning van de kooiker (en zijn helper op drukke dagen) bovenstaande en nog te verwachten resultaten van het ringonderzoek niet bereikt zouden kunnen worden. Nooit echter zal het hoofddoel van diens werkzaamheid uit het oog mogen worden verloren, namelijk het handhaven van de rust in de Korvers Kooi ten behoeve van de vogels. Zo belangrijk is het laatste, dat dit primair gesteld wordt. De bewakingstaak van de kooiker heeft voorrang boven zijn werkzaamheden als vogelwaarnemer, -ringer en eerste administrateur van de ringgegevens. Ook heeft dit

werk voorrang boven rondleidingen van ornithologen of serieuze belangstellenden. Hij is in de eerste plaats handhaver van het oude recht van afpaling. Wanneer onnodig lawaai wordt gehoord, bij dag of bij nacht, binnen de genoemde straal van 1130 meter uit het midden van de kooi — dit is een oppervlakte van ± 4 vierkante kilometer — spoort hij de geluidsbron op en maakt aan het geluid een einde. Behalve door zichtbare beweging van mensen, wordt het trekwild op de kooiplas het meest verontrust door knallen. Jacht met vuurwapens is binnen het terrein, dat door het paalrecht wordt bestreken en waarvan de grenzen bij wegen met waarschuwingsborden zijn aangegeven, volgens de wet dan ook niet toegestaan. Bij een telefonische waarschuwing van landbouwers dat Wilde eenden bijvoorbeeld aan het te velde staand gewas schade toebrengen, dient de kooiker er op af te gaan en het wild op andere wijze te verjagen. Boerenbelang zou ook hierom het volledig stil leggen van de vangst van de Wilde eend beletten, nu in het belang van Texels vogelstand het paalrecht gehandhaafd dient te worden.

Fazanten en Konijnen, welke zich in en om het kooibos ophouden en landbouwgewassen dreigen te vernielen, worden door de kooiker of door pachters met speciale middelen weggevangen.

De meeste burens, veetelers, zijn echter het paalrecht goed gezind, geweerdragenden worden niet graag op schapenweiden gezien. Het is voorgekomen, dat palen met borden — niet door de kooiker — werden verplaatst, zó, dat er meer weiland onder het schietverbod zou komen te vallen. Onnodig te vermelden, dat de juiste straal van de werking van het recht werd hersteld. De kooi is in het plaatselijk agrarisch en planologisch evenwicht geïntegreerd.

In deze moderne tijd zijn er nog andere bedreigingen voor de rust van het trekwild van de kooi dan stropers en onvoor-

zichtige, al of niet genode, soms onaangekondigde, gasten. Aan knallen, welke gepaard gaan aan het doorbreken van de geluidsbarrière door straaljagers op grote afstand, is niets te doen. Zo'n knal is dan ook over een heel stuk van het noordelijk deel van de provincie hoorbaar. Het wild is er nog niet geheel aan gewend, het gaat voor een deel op de wieden, maar strijkt meestal spoedig weer neer op het wed. Met de het eiland bezoekende sportvliegers zijn afspraken gemaakt. Zij blijven meestal dan ook uit de buurt van de kooi. Het paalrecht wordt namelijk ook wel zo geïnterpreteerd, dat vliegtuigen niet laag over mogen komen. Rijkspolitie en luchtvaartpolitie helpen mede Texel de naam van vogeleiland te laten houden. Merkwaardig is, dat het hefschroefvliegtuig, op welke afstand of hoogte ook zijn weg vervolgend, zo verontrustend werkt. Zien de vogels er een roofvogel in? De medewerking van marine-autoriteiten op verschillend gebied wordt door de Texelse vogelliefhebbers ten hoogste gewaardeerd. Nooit zullen zij bijvoorbeeld vergeten, dat een ijsbreker werd ingezet toen Texel door de vorst was geïsoleerd, en, behalve nodige medicijnen, ook een nieuwe pomp voor het open water van Korvers Kooi werd aangevoerd, zonder welke het niet mogelijk was geweest noodlijdend wild te voederen.

Galmende luidsprekerklanken op toeristische hoogtijdagen uit het dorp De Koog schijnen de vogels niet te deren. Het terrein, dat door het paalrecht wordt bestreken, is toch een zeer belangrijke bufferzone van het vogelreservaat!

Het op diepte houden van sloten, vangpijpen en kooiplas is in de maanden april en mei een heel karwei, in die tijd valt ook het herstelwerk aan rietmatten en vangpijpen. In die tijd konden ook nodige luchtfoto's van het terrein worden gemaakt. Overigens zijn de verschillende terreinwerkzaamheden niet aan een bepaald seizoen gebonden.

De vraag kan gesteld worden of aan een reservaat van betrekkelijk kleine oppervlakte, als deze kooi is, wel enige internationale betekenis kan worden gehecht. Het is immers een reservaat, waarvan vooral de kern sinds meer dan een eeuw overal de sporen van menselijke activiteiten toont en een zeer kunstmatig karakter draagt. Voor vele hogere diersoorten is het echter mogelijk, samenwerkend met de natuur, een reservaat kunstmatig aan te leggen, waar zulke soorten, tijdelijk op trek of gedurende hun levenscyclus, in wilde staat kunnen leven. In feite kan Korvers Kooi sinds meer dan een eeuw als een zodanig reservaat worden beschouwd. Internationale betekenis bezit het reservaat thans als rustgebied en ringplaats van trekvogels op een belangrijk punt van Westeuropese vogeltrekwegen. Reeds verscheidene geleerden van naam uit binnen- en buitenland hebben, sinds de korte tijd van het bestaan van het omgevormde reservaat, de kooi bezocht. Meer en herhaald bezoek is te verwachten, niet alleen van ornithologen maar ook van vertegenwoordigers van zijdelings met ornithologie en terreinbeheer verwante wetenschappen en beroepen. De bouw van een observatiepost aan het wed voor deze door de kooiker geleide bezoekers betekent niet, dat de post ten allen tijde bezet kan worden. Wanneer de wind ongunstig is moet het publiek of tevreden zijn met een plaats achter de rieten omheining of zal het in het geheel niet tot bij de kooiplas kunnen worden toegelaten. Er zijn soms bezoekers, die toch beter konden weten maar bij de aanblik van de zo rustige vogels bij de plas vergeten, dat de op korte afstand waargenomen vogels werkelijk schuwe en in het wild levende dieren zijn. Bezoek van ongeveer 300 personen per jaar heeft tot nu toe echter over het algemeen het wild geen schade gedaan. Massaal bezoek blijft geweerd. Het is tenslotte verantwoord op Texel, waar na de broedtijd de gehele boswachterij

overal op wegen en paden toegankelijk is, enkele tientallen hectaren gedurende het gehele jaar uitsluitend als ornithologisch refugium te beheren. Goede ervaringen bij het bezoek werden opgedaan in de winter 1962/1963, toen de kooi kon worden getoond aan kleine schoolklassen van kinderen van uiteenlopende leeftijden. Om beurten zagen zij ook, hoe voedsel, waar-

onder grote hoeveelheden groente en vis, door hun inspanning bijeengebracht, aan noodlijdende vogels werd verstrekt. Dit bezoek stond onder leiding van de kooiker, de onderwijzers en de directie van het „Texels Museum”.

Is het niet zo, dat meeleven met het natuurgebeuren door de jeugd mede de hoop kan wekken, dat een natuurreservaat als Korvers Kooi is, in stand zal blijven?

Litteratuur:

1. Sir George Norman Clark. De zeventiende eeuw. Nederl. uitgave, Utrecht/Antwerpen 1959, p. 29.
2. J. Drijver. De vogels en de mens. Amsterdam, 1960, pp. 104-112.
3. J. A. Eygenraam. The Origin of the „lead” in Dutch Duck Decoys. Acta XI Congr. Int. Orn. 1954, Basel 1955, pp. 435-436.
4. J. A. Eygenraam. On the „lead” in duck decoys. Trans. IVth Congr. Int. Union of Game Biologists, Arnhem 1960. Meded. I.T.B.O.N. 50/1960, pp. 68-72.
5. G. D. van der Heide en T. Le Bret. Een boek over eendenkooien. Heiloo, 1944.
6. Mr. T. Le Bret. Suizende wieken. Leiden, 1952.
7. Chr. van Orden. Een Helgolandinstallatie in de Korverskooi. Texels Museum 4, 1, 1963, pp. 1-3.

Vogelbelevenissen in de Kistersinlaag

J. VIJVERBERG.

Een inlaag, voor wie het niet weet, is gewoonweg een miniatuurpolder: laaggelegen grond of ook wel een waterplas met oeverstrook, geheel door dijken omringd. Een van die dijken is altijd de zeedijk, zodat een inlaag steeds vlak aan zee of zeearm gelegen is. Enkele minuten gaans achter de zeedijk, met deze evenwijdig lopend, ligt de zg. inlaagdijk. Aan de uiteinden zijn inlaag- en zeedijk verbonden door kortere dwarsdijken. Zo zou men dus van vier dijken kunnen spreken. De inlaagdijk, eigenlijk een zg. slaper, wordt eerst „wakker”, als de zeedijk doorbreekt of bij dijkval voor een deel in zee verzinkt. Dan moet de inlaagdijk tonen, wat hij kan: de binnenstromende vloedgolf opvangen en tegenhouden, dus voorkomen, dat het achterliggende land overstroomt. Een zeer gewichtige functie dus. Reeds in de tijd

van graaf Floris V legde men van die inlagen aan, die men toen „inseten” noemde.

Zo liggen, vooral langs Schouwens diep ingevreten zuidkust, verscheidene inlagen met hun machtige inlaagdijken als wachters. Tegen de Ooster-Schelde viel in vroegere eeuwen van menselijke zijde niet te vechten. Als de zeedijk het begaf, werd hij noodgedwongen aan de golven prijsgegeven en werd de inlaagdijk waterkerende zeedijk, waarna daarachter maar weer een nieuwe inlaagdijk werd opgeworpen, tot ook deze slaper, na vernietiging van de „nieuwe” zeedijk, tot activiteit gewekt werd en ook weer verging. Op deze wijze zijn in de loop der eeuwen niet te tellen inlagen met hun inlaagdijken en met vele bloeiende dorpen inclusief, door het zeewater gans en al verspoeld. Zo